

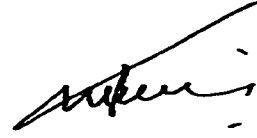

Ali KARAÖBA
Uşak Milletvekili
Sağlık, Aile, Çalışma Ve Sosyal İşler Komisyonu Üyesi

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın **T.C. Tarım ve Orman Bakanı Sayın İbrahim Yumaklı** tarafından yazılı olarak yanıtlanmasını Anayasa'nın 98. ve TBMM İç Tüzüğü'nün 96. maddeleri gereğince talep ederim.
08/11/2025

Saygılarımla,

Op. Dr. Ali KARAÖBA
Uşak Milletvekili

Yeşil ve kırmızı mercimek, yüzyıllardır Anadolu'nun hem kültürel dokusunda hem de tarımsal üretiminde köklü bir yere sahip temel bakliyatlarıdır. Türk mutfağında çorbadan pilava, köfteden geleneksel kış hazırlıklarına kadar geniş kullanım alanı bulunan mercimek; yalnızca bir besin maddesi değil, aynı zamanda kırsal ekonominin ve aile çiftçiliğinin de temel dayanaklarından biridir. Mercimek, özellikle İç Anadolu, Güneydoğu Anadolu ve Doğu Anadolu bölgelerinde, küçük ve orta ölçekli aile işletmelerinin geçim kaynakları arasında önemli bir paya sahiptir. Kuraklığa dayanıklı olması, düşük maliyetle üretilebilmesi ve ata tohumlarıyla sürdürülen geleneksel ekim kültürü, bu bitkiyi Anadolu tarımının vazgeçilmez unsurlarından biri hâline getirmiştir. Ata tohumlarının korunması, biyolojik çeşitliliğin sürdürülebilirliği ve gıda güvenliği açısından büyük önem taşımasına rağmen ithalat politikalarının genişlemesi, yerli çeşitlerin üretimini giderek daraltmaktadır.

Türkiye, geçmişte kırmızı mercimekte kendine yeterli bir ülke konumundayken, son yıllarda üretim alanlarının daralması, girdi maliyetlerinin aşırı yükselmesi, genç nüfusun tarımdan kopması ve destekleme politikalarının yetersizliği nedeniyle ithalata bağımlı hâle gelmiştir. Tarım

ve Orman Bakanlığının verilerine göre, son 10 yılda mercimek üretim miktarlarında kayda değer dalgalanmalar yaşanmış, bazı yıllarda üretim iç tüketimi karşılayamaz duruma gelmiştir.

29 Kasım 2025 tarihli İthalat Rejim Kararı ile yeşil mercimek ithalatında vergi oranlarının ciddi şekilde düşürülmesi, hatta Bosna-Hersek, Singapur, Venezuela ve Güney Kore gibi ülkelere yönelik gümrük vergisinin sıfırlanması; bu kırılgan üretim yapısını daha da zayıflatma riski taşımaktadır. Özellikle Bosna-Hersek'in mercimeği Türkiye'den satın alan bir ülke olması, kararın teknik ve ekonomik gerekçesinin kamuoyunda ciddi soru işaretleri yaratmasına neden olmuştur.

Yerli üreticinin en büyük beklentisi, üretim öncesi maliyetlerin düşürülmesi ve ürün hasadı sonrası fiyat istikrarının sağlanmasıdır. Ancak ithalat vergilerinin düşürülmesi, iç piyasada fiyatların baskılanmasına yol açarak üreticinin kazancını azaltmakta; bu durum, çiftçinin mercimek ekmekten vazgeçmesine ve üretim alanlarının daha da küçülmesine neden olmaktadır. Bu politikaların devam etmesi hâlinde Ülkemiz, mercimekte uzun vadede tamamen ithalata bağımlı hâle gelme tehlikesi ile karşı karşıyadır.

Mercimek, sadece ekonomik bir ürün değil; Türkiye'nin gıda güvenliği, beslenme politikaları ve sürdürülebilir tarım hedefleri için stratejik bir bakliyatıdır. Dünya bakliyat ticaretinde yaşanan arz sorunları, iklim değişikliği kaynaklı kuraklık riskleri ve küresel gıda fiyatlarındaki dalgalanmalar, mercimekte yerli üretimin artırılmasının zorunlu olduğunu göstermektedir. Türkiye'de mercimek üretimi Tarım ve Orman Bakanlığı verilerine göre 2020/21 sezonunda yeşil mercimek üretim alanı 2.476 bin dekar, üretim miktarı ise yaklaşık 371 bin ton olarak gerçekleşmiştir. Ancak aynı dönemde tüketim 520 bin tona yaklaşmıştır. Bu çerçevede, ithalat vergilerinin düşürülmesi kararının bilimsel, ekonomik ve sektörel temellerinin açıklanması; yerli üreticiyi koruyacak politikaların uygulanıp uygulanmadığının kamuoyu tarafından öğrenilmesi büyük önem taşımaktadır. Türkiye'nin tarımsal bağımsızlığı ve üretici refahı açısından bu kararın etkileri kapsamlı biçimde değerlendirilmelidir. Bu bağlamda,

- 1- Son on yılda (2015–2025) Türkiye'de yeşil ve kırmızı mercimek üretim miktarları (ton), ekili alan (dekar) ve verim (kg/dekar) verileri nedir? Bu veriler iller bazında ayrı ayrı paylaşılabilir mi?

- 2- Aynı dönemde mercimek üretimi yapan çiftçilere verilen mazot, gübre ve fark ödeme desteği miktarları nelerdir? Desteklerin üretim maliyeti üzerindeki etkisi nasıl hesaplanmıştır?
- 3- İthal mercimek kararından önce, 2024–2025 sezonunda iç piyasada arz/talep dengesi, stok seviyesi ve fiyat değişimi nasıldır? Üretici piyasasındaki fiyat/satış dengesi zarar görmüş müdür?
- 4- Tarım ve Orman Bakanlığı olarak, bu vergi indirimi kararına karşılık üreticiyi koruyacak bir ek adım, strateji ya da teşvik (örneğin fiyat desteği, prim desteği, alım garantisi, stok teşviki) planlıyor musunuz?
- 5- Türkiye'nin mercimek kendine yeterliliğini sağlama hedefine uygun bir üretim planı var mıdır? Eğer yoksa, ithalata dayalı tarım politikası tercih edilmesinin gerekçesi nedir?
- 6- Bu kararın ardından yerli üretici ile ithalatçı arasında oluşabilecek fiyat farklılıklarını düzenleyecek bir mekanizma (fiyat bandı, kota, denetim) öngörülmekte midir?
- 7- 2025–2026 döneminde mercimek üretim alanlarının daralmasına neden olan faktörler nedir? (İklim, girdi maliyeti, çiftçinin yönelimi vb.) Bakanlığın bu konuda hazırladığı bir analiz raporu bulunmakta mıdır?
- 8- Tarım ve Orman Bakanlığı, ithal mercimek yerine yerli üretimin artırılmasına yönelik tarımsal yayım, tohum ıslahı, sulama desteği gibi uzun vadeli stratejiler planlanmakta mıdır?
- 9- Vergisiz ithalat uygulamaları, Türkiye'nin gıda güvenliği ve tarımsal bağımsızlık hedefleriyle nasıl bağdaşmaktadır? Bakanlığınız bu riskleri nasıl değerlendirmektedir?
- 10- Üreticilerin korunması, tüketici fiyatlarının dengelenmesi ve arz güvenliği dengesi gözetilerek orta ve uzun vadeli tarım politikası yürütülmesi için planlanan adımlar nelerdir?